

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за медицинске науке Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, број IV-03-720/39 од 13.07.2016., именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата др Маријане Петровић под називом:

„СУПСТИТУЦИЈА ВИТАМИНА Д И КОНЦЕНТРАЦИЈА *VEGF A* У КРВИ И *TGF-β₁* И НЕФРИНА У УРИНУ КОД БОЛЕСНИКА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ ТИП 2”

Чланови комисије су:

1. **проф. др Ђоко Максић**, редовни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, председник
2. **проф. др Дејан Петровић**, ванредни професор факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, члан
3. **проф. др Снежана Живанчевић-Симоновић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Патолошка физиологија, члан

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, следећи

2. Извештај о оцени научне засноваости теме докторске дисертације

Кандидат др Маријана Петровић испуњава све формалне услове предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Факултета медицинских наука у Крагујевцу за пријаву докторске дисертације.

2.1. Кратка биографија кандидата

Асистент др мед. Маријана Петровић је рођена 27.11.1974. године у Власеници. Основну и средњу школу је завршила са одличним успехом. Медицински факултет Универзитета у Београду завршила је маја 2000. године, са просечном оценом 8,94. Обавезни лекарски стаж завршила је у Војномедицинској академији у Београду, где је завршила и специјализацију из Интерне медицине - октобра 2005., а јуна 2016. године завршила је и последипломске студије облика уже специјализације из нефрологије.

Од 14.11.2005. запослена је у Клиници за нефрологију ВМА. У оквиру Клинике за нефрологију радила је у Одељењу клиничке нефрологије, Одељењу хемодијализе и Центру за трансплатацију солидних органа.

Од 2012. године је асистент на Медицинском факултету Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду, активно учествује у раду са студентима.

Школске 2010/11. год. уписала је академске докторске студије на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, на предмету експериментална и клиничка интерна медицина, модул нефрологија и 02.03.2011. године положила усмени докторски испит, са оценом 9.

Актуелни пројекат у ком учествује јесте МФВМА/8/15-17 под насловом „Исхрана, нутритивни статус, кардиоваскуларни коморбидитет и квалитет живота код пацијената са преддијализном хроничном бубрежном инсуфицијенцијом и на хемодијализи" под руководством проф. др Славице Рађен, са Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду.

2.2. Наслов, предмет и хипотезе докторске тезе

Наслов:

„УТИЦАЈ СУПСТИТУЦИЈЕ ВИТАМИНА Д НА КОНЦЕНТРАЦИЈУ *VEGF A* У КРВИ И *TGF-β₁* И НЕФРИНА У УРИНУ КОД БОЛЕСНИКА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ ТИП 2”

Предмет:

Испитати утицај супституције витамина Д код болесника са дијабетес мелитусом тип 2, са или без дијабетесне нефропатије и недостатком витамина Д, на концентрацију нефрина и *TGF-β₁* у урину и *VEGF A* у крви, као и на вредност албуминурије, *HbA_{1c}*, *CRP*-а, холестерола и триглицерида у крви. Након спроведеног испитивања могли би се издвојити нови биомаркери раног оштећења бубрега у склопу дијабетес мелитуса тип 2 који се могу детектовати и пратити и пре појаве микроалбуминурије. Поред тога, упоредиће се вредности наведених маркера пре и након корекције недостатка витамина Д, и тиме евентуално показати да витамина Д може успорити прогресију оштећења на нивоу бубрега како код болесника са дијабетесном нефропатијом тако и код болесника без манифестне дијабетесне нефропатије. Упоредиће се и вредности наведених маркера пре и након корекције недостатка витамина Д и у односу на пушачки статус пацијента.

Хипотезе:

- Концентрација албумина у урину је значајно нижа након супституције витамина Д.
- Концентрација нефрина и *TGF-β₁* у урину и *VEGF A* у крви је значајно нижа након супституције витамина Д.
- Вредност *HbA_{1c}*, *CRP*-а, холестерола и триглицерида у крви је значајно нижа након супституције витамина Д.
- Концентрација албумина, нефрина и *TGF-β₁* у урину и *VEGF A* у крви након супституције витамина Д, значајно се снижава само код непущача.

2.3. Испуњеност услова за пријаву теме докторске дисертације

Кандидат је објавио један рад у целини као први аутор на енглеском језику категорије M52, чиме је испунио услов за пријаву докторске тезе:

1. **Petrović M, Petrović S, Obrenčević K, Vavić N, Jovanović D, Maksić Đ, Rančić N, Dragović T, Obradović S, Pilčević D, Tadić J, Vukomanović-Đurđević B, Ignjatović LJ, Mijušković M, Čukić Z.** Haemorrhagic fever with renal syndrome and diabetes mellitus – case report. *MD-Medical Data* 2016; 8(1): 047-050.

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Дијабетес мелитус тип 2 (ДМ тип 2) је метаболичко обољење које карактерише повишен ниво глукозе у крви и урину. У свету је 2013. регистровано око 382 милиона оболелих, а процењује се да ће тај број до 2035. порастати до 585 милиона. Отприлике једна трећина ових болесника развија дијабетесну нефропатију (ДН) и хроничну бубрежну слабост. ДН је хронична микроваскуларна компликација ДМ, карактерише је вредност албумин/креатинин односа (*UACR*) већа од 300 *mg/g*, хипертензија и прогресивно смањење бубрежне функције. Хронична бубрежна слабост изазвана ДН је најчешћи узрок терминалне бубрежне слабости која захтева лечење дијализом или трансплантацијом бубрега. С обзиром на број оболелих и високе трошкове лечења, неопходно је дефинисати нове биомаркере раног оштећења бубрега, како би се лечење започело што раније и успорила прогресија бубрежне слабости.

Прве промене на нивоу бубрега у склопу ДМ јесу пораст интрагломерулског притиска који изазива повишен проток плазме и пораст јачине гломерулске филтрације. Повећан интрагломерулски притисак механичким путем оштећује ендотелну површину, ремети нормалну структуру гломерулске баријере, индукује експресију цитокина и фактора раста који изазивају појачану синтезу колагена, фибронектина, ламинина. Хиперфилтрација је удружена са гломеруларним увећањем. Механизми којим хипергликемија изазива хипертрофију подразумевају стимулацију и појачану експресију више фактора раста у бубрегу, укључујући *VEGF* и *TGF-β₁*.

Глукоза и завршни продукти гликозилације стимулишу продукцију *TGF-β₁* у готово свим ћелијама, његова експресија је појачана у гломерулу и у тубулоинтерстицијуму. Рецептори за *TGF-β₁* уочавају се на свим структурама гломерула. *TGF-β₁* стимулише синтезу екстрацелуларног матрикса и смањује активност матрикс металопротеиназа.

Нова истраживања показују да се у склопу ДН прве промене на нивоу гломерула дешавају на подоцитима. Њихови стопаласте продужени су грађени од актинских филамената који играју кључну улогу у везивању подоцита за гломерулску базалну мембрану. Стопаласте продужени суседних подоцита су међусобно повезани адхерентним везама које чине слит дијафрагму (СД). Многобројни протеини, међу којима се издваја нефрин, детерминишу структуру СД и одговорни су за њену селективну пропустљивост. Нефрин је одговоран за контролу цитоскелетне архитектуре, облик и вијабилност подоцита и има улогу сигналног молекула. За адекватну гломерулску функцију неопходан је одређени ниво експресије нефрина.

VEGF A је протеин који у бубрегу секретују подоцити, одговоран је за патолошку ангиогенезу како у бубрегу тако и у другим ткивима. У условима хроничне хипергликемије његова синтеза и ослобађање су појачани. *VEGF A* заједно са нефрином утиче на регулацију функције СД. Хистопатолошки налаз биопсије бубрега у раном стадијуму ДН, показује појачану експресију *mRNA VEGF A*. На основу спроведених истраживања претпоставља се да ће у будућности кључну улогу у успоравању прогресије ДН имати стабилизација функције подоцита и *VEGF A*.

Подаци из литературе показују да се нефрин и *TGF-β₁* у урину и *VEGF A* у крви могу сматрати раним маркерима бубрежног оштећења код болесника са ДМ тип 2, и пре појаве

макроалбуминурије. Такође постоје радови који показују да се корекцијом недостатка витамина Д код болесника са ДМ, могу снизити вредности албуминурије, $TGF-\beta_1$ у урину, нарочито код непушача. Нема још јасних подата о утицају на ниво нефрина у урину и $VEGF A$ у крви.

2.5. Значај и циљ истраживања

Значај студије:

Анализом резултата ове студије добиће се подаци о променама на нивоу бубрега код особа са микроалбуминуријом и нормоалбуминуријом. Тиме би се нефрин и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви могли издвојити као биомаркери раног оштећења бубрега у склопу ДМ тип 2, а витамин Д би нашао своје место у раној превенцији бубрежног оштећења у склопу ДМ тип 2.

Ако се потврде наше хипотезе, то би довело до промена ставова лечења и постављања нових смерница у лечењу пацијената са дијабетес мелитусом тип 2 и дефицитом витамина Д, а онда би се наставило са истраживањима да се покаже протективни утицај витамина Д и код других категорија нефролошких болесника.

Циљ студије:

- Анализирати социо-демографске карактеристике (пол, старост, индекс телесне масе и пушачки статус), албуминурију, ниво витамина Д у крви, CRP , холестерол, триглицериде и клиренс креатинина код пацијента са дијабетес мелитусом тип 2 и недостатком витамина Д.
- Испитати утицај супституције витамина Д на концентрацију албумина, нефрина и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви.
- Испитати утицај супституције витамина Д на вредност $HbA1c$, CRP -а, холестерола и триглицерида у крви.
- Испитати утицај статуса пушења цигарета на ефекат супституције витамина Д код болесника са дијабетес мелитусом тип 2.

2.6. Веза истраживања са досадашњим истраживањима

Број оболелих од дијабетес мелитуса тип 2 у свету је сваке године у порасту, а дијабетесна нефропатија је најчешћи узрок терминалне бубрежне слабости. С обзиром на број оболелих и трошкове лечења дијализом или трансплантацијом бубрега, неопходно је дефинисати нове биомаркере раног оштећења бубрега, како би се лечење започело што раније и успорила прогресија бубрежне слабости. Подаци из литературе показују да је у раним фазама дијабетес мелитуса ниво $VEGF A$ у крви болесника повишен, што утиче на функцију подоцита и ендотелну дисфункцију. Такође, досадашњим испитивањима код оболелих од дијабетес мелитуса, нефрин и $TGF-\beta_1$ у урину се издавају као потенцијални рани биомаркери бубрежног оштећења. Њихово смањено излучивање након корекције недостатка витамина Д би био потенцијални маркер редукције или успоравања прогресије процеса одговорних за гломерулопатију у дијабетес мелитусу. Уколико би се овим истраживањем доказало снижавање нивоа албуминурије, $TGF-\beta_1$ и нефрина у урину, и $VEGF A$ у крви, $HbA1c$, CRP -а, холестерола и триглицерида у крви, могло би се тврдити да витамин Д својим антифибротичким, антиинфламаторним и антипротеинуричким дејством има значајну улогу у успоравању прогресије бубрежног оштећења у склопу ДМ. С обзиром да ће се током истраживања

вредности $TGF-\beta_1$ и нефрина у урину, и $VEGF A$ у крви пратити и код болесника са нормоалбуминуријом, зависно од добијених резултата они би се могли издвојити као биомаркери раног оштећења бубрега, пре појаве микроалбуминурије.

2.7. Методе истраживања

2.7.1. Врста студије

Истраживање ће бити реализовано по типу проспективне, кохортне, опсервационе студије на пацијентима са дијабетес мелитусом тип 2 са или без дијабетесне нефропатије у Војномедицинској академији.

2.7.2. Популација која се истражује

Популација која ће бити обухваћена овом студијом су пацијенти који се амбулантно и хоспитално лече у Клиници за нефрологију и Клиници за ендокринологију Војномедицинске академије, због дијагностикованог дијабетес мелитуса тип 2 са или без дијабетесне нефропатије. Код свих пацијената ће бити потврђен недостатак витамина Д, и након тога започета супституција са холекалциферол капима. Дневна доза холекалциферол капи ће се одредити према званичним препорукама за примену витамина Д, зависно од нивоа витамина Д у крви.

Након шестомесечног праћења 90 пацијената ће бити подељено у три групе на основу вредности албуминурије:

1. Група - пацијенти са нормоалбуминуријом: $UACR$ мања од 30 mg/g ,
2. Група - пацијенти са микроалбуминуријом: вредност $UACR$ између 30 и 300 mg/g ,
3. Група - пацијенти са макроалбуминуријом, вредност $UACR$ већа од 300 mg/g .

Биће анализирани вредности албуминурије, концентрације нефрина и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви, $HbA1c$, CRP -а, холестерола и триглицерида у крви пре употребе и шест месеци након употребе витамина Д у свакој групи пацијената појединачно, а затим и између група.

Код свих пацијената биће анализирани вредности албуминурије, концентрације нефрина и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви, пре употребе и 6 месеци након употребе витамина Д, у односу на пушачки статус, као и других социо-демографских карактеристика. За ово испитивање добијена је сагласност Етичког одбора Војномедицинске академије.

2.7.3. Узорковање

У истраживање ће бити укључени пацијенти животне доби од 18-75 година. Сви ће потписати формулар пристанка информисаног пацијента. Укључујући критеријуми су: (1) дијагностикован дијабетес мелитус тип 2, модалитет лечења није битан (битно је да није мењан 3 месеца пре укључења у студију и да се неће мењати током студије), (2) сви имају потврђен недостатак витамина Д (вредност витамина Д испод 70 nmol/l), (3) клиренс креатинина већи или једнак 60 ml/min/1.73m^2 , (4) код свих је у редовну терапију укључен ACE инхибитор или $ARBs$ минимално три месеца пре започињања студије и њихова доза неће бити мењана током студије, (5) вредност албуминурије се може кретати од нормоалбуминурије, преко микроалбуминурије до макроалбуминурије.

У нашој кохортној студији неће постојати контролна група пацијената, јер ће пацијенти сами себи бити контрола, с обзиром да ће им се мерити вредност наведених параметара у периоду дијагностикованог недостатка витамина Д и шест месеци након употребе витамина Д.

Критеријуми за искључивање пацијената из клиничког испитивања биће следећи: (1) клиренс креатинина мањи од $60 \text{ ml/min/1,73m}^2$, (2) претходно дијагностикован неки од типова гломерулонефритса, (3) дијагноза системске болести (4) вредност серумског калцијума (вредност коригована према вредности серумског албумина) преко $2,45 \text{ mmol/l}$, (5) вредност серумског фосфора преко $1,65 \text{ mmol/l}$, (6) конгестивна срчана слабост, (7) преболели инфаркт миокарда, (8) лоше регулисана хипертензија уз неопходност корекције терапије, (9) трудноћа, (10) малигна болест, (11) цироза јетре, (12) хепатитис Б или Ц и (13) употреба препарата витамина Д током 6 месеци пре започињања студије.

2.7.4. Варијабле које се мере у студији

Независне варијабле: пол, старост, пушачки статус, телесна маса, телесна висина, индекс телесне масе.

Зависне варијабле:

- Основни хематолошки и биохемијски профил: комплетна крвна слика, уреа, креатинин, гликемија, албумини, калијум, калцијум, фосфор, холестерол, триглицериди, као и *CRP*, *HbA1c* и *iPTH*; сви параметри ће се одређивати на почетку студије и 6 месеци после употребе витамина Д. Једино ће се вредност калцијума, фосфора и витамина Д проверити и два месеца након започињања супституције због евентуалне корекције дозе препарата витамина Д.
- Албуминурија ће бити одређена односом албумин/креатинин *UACR* у јутарњем узорку урина, на почетку студије и 6 месеци након употребе витамина Д.
- Клиренс креатинина ће се израчунати применом *CKD-EPI* формуле на почетку студије и 6 месеци након употребе витамина Д.
- Концентрација нефрина (нефрин/креатинин однос) и *TGF-β₁* (*TGF-β₁*/креатинин однос) у урину ће се одређивати у јутарњем узорку урина на почетку студије и 6 месеци после употребе витамина Д.
- Концентрација *VEGF A* ће се одређивати у узорку венске крви на почетку студије и 6 месеци након употребе витамина Д.

Хематолошке и биохемијске анализе крви, *CRP*, *HbA1c*, *iPTH*, витамин Д и *VEGF A* у крви, као и нефрин и *TGF-β₁* у урину, радиће се у Институту за биохемију ВМА.

Витамин Д: биће одређиван методом течне хроматографије-масене спектрометрије, и биће изражен у nmol/l , вредности испод 70 nmol/l сматраће се недостатком.

Клиренс креатинина: биће одређен применом *CKD-EPI* формуле ($GFR = 141 \times \min(S_{cr}/\kappa, 1)^\alpha \times \max(S_{cr}/\kappa, 1)^{-1.209} \times 0.993 \text{ ж. доб} \times 1.018$ [ако је особа женског пола]) и изражен у ml/min/1,73 m^2 .

Одређивање албуминурије: квантитативно одређивање албуминурије ће се израчунавати односом албумин/креатинин у урину (*UACR*) из јутарњег узорка урина, користећи имунонефелометријску методу и биће изражена у mg/g . Нормоалбуминуријом сматраће се вредност *UACR* мања од 30 mg/g , микроалбуминуријом вредност *UACR* између 30 и 300 mg/g , макроалбуминуријом вредност *UACR* већа од 300 mg/g .

Одређивање TGF- β 1 у урину: анализа ће се радити из предходно узетих узорака урина који ће до момента анализе бити замрзнути на -80°C . TGF- β 1 ће бити одређен применом *ELISA (R&D System, Inc.)* комерцијалног имуноензимског теста, уз обавезу придржавања упутстава од стране произвођача кита. Минимална концентрација TGF- β 1 која се може детектовати у урину применом овог теста износи $7,80\text{ pg/ml}$. Концентрација TGF- β 1 у спот узорку урина биће израчуната односом TGF- β 1/креатинин у урину.

Одређивање нефрина у урину: анализа ће се радити из предходно узетих узорака урина који ће до момента анализе бити замрзнути на -80°C . Нефрин ће бити одређен применом *ELISA* комерцијалног имуноензимског теста, и изражен у ng/ml , (највероватније ће се користити *human NPHN (Nephryn) ELISA kита, Cat NO E-EL-H1901, Elebascience Biotech Co.Ltd, Wuhan, Hubei Province*). Минимална концентрација нефрина у урину (*Human NPHN*) која се може измерити овим тестом је $0,1\text{ ng/ml}$. Концентрација нефрина у спот узорку урина биће израчуната односом нефрин/креатинин у урину.

Одређивање VEGF A у крви: анализа ће се радити из предходно узетих узорака венске крви који ће до момента анализе бити замрзнути на -80°C . VEGF A у крви биће одређен применом *ELISA (R&D System, Inc.)* комерцијалног имуноензимског теста, уз обавезу придржавања упутстава од стране произвођача кита. Мерни опсег износи од $23,4\text{-}1500\text{ pg/ml}$.

2.7.5. Снага студије и величина узорка

На основу стандардних статистичких параметара (снага студије 80% (0,80), вероватноћа α грешке 0,05, двострано тестирање, једнаке величине група), да би се пронашла значајна разлика у вредности односа TGF- β 1/креатинин пре и након терапије витамином Д у односу на пушачки статус оболелих од ДМ тип 2 (однос TGF- β 1/креатинин у урину код пушача пре третмана износио је $19,2\text{ ng/mmol}$ а после третмана $21,6\text{ ng/mmol}$, док је код непушача пре третмана био $34,7\text{ ng/mmol}$, а после третмана $5,9\text{ ng/mmol}$; из овога видимо да код пушача имамо повећање од 12,5%, а код непушача смањење односа TGF- β 1/креатинин од 82,99%), израчуната је потребна величина узорка χ^2 тестом, користећи *G*Power 3.1*, од 9 пацијената по групи. Међутим, планира се укључење укупно 90 пацијената.

2.7.6. Статистичка обрада података

Комплетна статистичка анализа података ће бити урађена у статистичком компјутерском програму, *PASW Statistics*, верзија 18. Све атрибутивне варијабле ће бити представљене у облику фреквенци појединих категорија, а статистичка значајност између појединих категорија ће бити тестирана Хи-квадрат тестом. Све континуалне варијабле ће бити представљене у облику средње вредности $\pm$ стандардне девијације ако се ради о нормалној расподели података, док ће варијабле које не испуњавају ове критеријуме бити приказане у облику медијане са стандардном грешком. Ако се укаже прилика подаци ће бити представљени и у облику распона (минимална-максимална вредност) и 95% интервала поверења. Разлике у континуалним варијаблама ће бити тестиране уз помоћ Студентовог т тест за зависне узроке или Вилкоксеновог тест, у зависности од нормалности расподеле која ће бити проверена на основу Колмогоров-Смирновљевог теста. Ако се укаже потреба биће коришћена и батерија тестова АНОВА и њене непараметарске алтернативе. Јачина повезаности појединих параметара биће утврђена употребом Пирсонове или Спиарманове корелационе анализе. Све анализе ће бити процењене на нивоу статистичке значајности од $p < 0,05$. Након статистичке обраде података резултати ће бити представљени табеларно и графички.

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

Резултати ове докторске тезе допринеће утврђивању утицају витамина Д на процесе који су одговорни за развој и погресију промена у ткиву бубрега и ендотелу крвних судова у склопу ДМ тип 2. Очекује се да ће се снижавањем вредностима нефрина и $TGF-\beta_1$ у урину 6 месеци након употребе витамина Д, у односу на вредности пре почетка третмана показати да витамин Д успорава оштећење подоцита и процес фиброзе, како на нивоу гломерула тако и на нивоу тубулоинтерстицијума. Снижењем вредности $VEGF A$ у крви могло би се индиректно показати да витамин Д може имати утицаја на стабилизацију функције подоцита и успоравање ендотелне дисфункције. Уколико би корекција недостатка витамина Д побољшала гликорегулацију и липидни статус и снизила вредност CRP -а, могло би се тврдити да витамин Д индиректно успорава атеросклеротске и инфламаторне процесе у склопу ДМ тип 2. Очекује се да корекција недостатка витамина Д значајније утиче на успоравање прогресије промена у бубрегу и ендотелу крвних судова код непушача са ДМ типа 2 у односу на пушаче.

2.9. Оквирни садржај дисертације

Резултати ове докторске тезе допринеће утврђивању утицаја супституције витамина Д на процесе који су одговорни за развој и погресију промена у ткиву бубрега и ендотелу крвних судова код пацијената са ДМ тип 2, тако што ће се упоредити вредности нефрин и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви пре и након шестомесечне примене витамина Д. Упоредиће се и вредности албуминурије, CRP -а, $HbA1c$ и липидног статуса пре и након супституције витамина Д. Добијени подаци биће упоређени и у односу на пушачки статус пацијената. Такође циљ ове студије је да покуша да издвоји ране биомаркере бубрежног оштећења у склопу ДМ тип 2 који би се могли регистровати и пратити пре појаве микроалбуминурије. Ако се потврде хипотезе студије, то би довело до промена ставова лечења и постављања нових смерница у лечењу пацијената са дијабетес мелитусом тип 2 и дефицитом витамина Д, што би дало идеје за наставак истраживања да се покаже протективни утицај витамина Д и код других категорија нефролошких болесника.

3. Предлог ментора:

За ментора се предлаже доцент др Тамара Драговић, са Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина.

Предложени наставник испуњава услове за ментора докторских дисертација, у складу са стандардом 9. за акредитацију студијских програма докторских академских студија на високошколским установама.

3.1. Компетентност ментора

1. **Dragović T**, Marinković D, Kiković S, Pejović J, Hajduković Z. Some specificities in the management of hyperglycemia in patients with diabetic kidney disease. *Vojnosanit Pregl.* 2016; DOI: 10.2298/VSP150321008D.
2. **Dragović T**, Ajdinović B, Hrvачević R, Ilić V, Magić Z, Anđelković Z, Kocev N. Angiotensin II type 1 receptor gene polymorphism could influence renoprotective response to losartan treatment in type 1 diabetic patients with high urinary albumin excretion rate. *Vojnosanit Pregl.* 2010;67(4):273-8.

3. **Dragović T.** Microalbuminuria in diabetes: Definition, identification techniques, and the significance of early recognition. *Vojnosanitetski pregled.* 2006;63(12):1027-32.
4. **Dragović T.** Glycemic control and primary prevention of diabetic nephropathy. *MD-Medical Data* 2014;6(4): 373-7.
5. **Dragović T, Mijušković Z, Anđelković Z.** Efficacy of angiotensin II receptor antagonist (Valsartan) in therapy of persistent microalbuminuria. *Monduzzi editore: Euromedlab 2003, Proceedings of the 15th IFCC-FESCC European congress of clinical chemistry and laboratory medicine.* Barcelona, Spain. June 1-5 2003: 1067-70.
6. **Ajdinovic B, Dragovic T, Magic Z, Kocev N.** The importance of angiotensin II type 1 receptor gene polymorphism to losartan treatment in improving glomerulopathy in type 1 diabetic patients. *Hell J Nucl Med.* 2015;18 Suppl 1:153.
7. **Ajdinović B, Dragović T, Trajković S.** GFR normalisation by valsartan in patients with incipient diabetic nephropathy. *Eur J Nucl Med* 2003; 30 (Suppl 2): S 368.

4. Научна област дисертације

Медицина. Ужа област: Интерна медицина, нефрологија.

5. Научна област чланова комисије

1. **проф. др Ђоко Максић**, редовни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, председник
2. **проф. др Дејан Петровић**, ванредни професор факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, члан
3. **проф. др Снежана Живанчевић-Симоновић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Патолошка физиологија, члан

Закључак и предлог комисије

1. На основу увида у резултате досадашње научно-истраживачке активности и публикованих радова, комисија закључује да кандидат **др Маријана Петровић** поседује одговарајуће компетенције и да испуњава све услове да приступи изради докторске дисертације.
2. Предложена тема је научно оправдана, дизајн истраживања је прецизно постављен и дефинисан, методологија је јасна. Ради се о оригиналном научном делу, где се испитује утицај супституције витамина Д код болесника са ДМ тип 2 и недостатком витамина Д на ране маркере оштећења бубрежне функције нефрина и $TGF-\beta_1$ у урину и $VEGF A$ у крви, као и на вредности албуминурије, CRP -а, HbA_{1c} и липидног статуса.
3. Комисија је обратила пажњу на наслов докторске дисертације и предложила минималну корекцију, уместо првобитног наслова „СУПСТИТУЦИЈА ВИТАМИНА Д И КОНЦЕНТРАЦИЈА $VEGF A$ У КРВИ И $TGF-\beta_1$ И НЕФРИНА У УРИНУ КОД БОЛЕСНИКА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ ТИП 2”, предложен је наслов „УТИЦАЈ СУПСТИТУЦИЈЕ ВИТАМИНА Д НА КОНЦЕНТРАЦИЈУ $VEGF A$ У КРВИ И $TGF-\beta_1$ И НЕФРИНА У УРИНУ КОД БОЛЕСНИКА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ ТИП 2”

4. Комисија сматра да ће предложена докторска теза др **Маријане Петровић** бити од великог научног и практичног значаја.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидата др Маријане Петровић под називом „УТИЦАЈ СУПСТИТУЦИЈЕ ВИТАМИНА Д НА КОНЦЕНТРАЦИЈУ *VEGF A* У КРВИ И *TGF-β₁* И НЕФРИНА У УРИНУ КОД БОЛЕСНИКА СА ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУСОМ ТИП 2” и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Ђоко Максић, редовни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, председник

проф. др Дејан Петровић, ванредни професор факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, члан

проф. др Снежана Живанчевић-Симоновић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Патолошка физиологија, члан

у Крагујевцу, 12.08.2016.